

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Warszawa, /elektron. znacznik czasu/
DUS-II.4032.12.2025.BB

Pan
Stanisław Trociuk
Zastępca Rzecznika
Praw Obywatelskich

Dotyczy: emerytur górniczych

Szanowny Panie Rzeczniku,
odpowiadając na pismo, z dnia 3 marca 2025 r. znak: III.7060.705.2024.AI, w sprawie braku uwzględniania jako pracy górniczej i pracy górniczej zaliczanej w wymiarze półtorakrotnym – pracy wykonywanej pod ziemią w przedsiębiorstwach i innych podmiotach, wykonujących dla kopalń określone prace, w sytuacji braku bezpośredniej umowy łączącej taki podmiot z kopalnią, proszę o przyjęcie poniższych wyjaśnień.

W dniu 19 lutego 2025 r. odbyło się posiedzenie Podkomisji Stałej do spraw Sprawiedliwej Transformacji, podczas którego przedstawiciele pracodawców i związków zawodowych branży górnictwa węgla brunatnego podnieśli kwestię emerytur górniczych dla pracowników firm okołogórniczych zatrudnionych w zakładach górniczych. Podniesiono również kwestię legitymacji do wystawiania zaświadczeń o pracy górniczej i identyfikacji podmiotów, które wykonują określoną pracę na rzecz kopalń lub dla tych kopalń. Strona związkowa akcentowała potrzebę dokonania zmian w ustawie o emeryturach i rentach z FUS.

W trakcie tego posiedzenia Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej przedstawiło kierunek zmian, które powinny być przeprowadzone w dotychczasowej praktyce ZUS odnośnie kwestii pracy górniczej pracowników firm „okołogórniczych”. Zmiany te mają dotyczyć sposobu identyfikacji podmiotów wykonujących pracę na rzecz podmiotów górniczych, legitymacji podmiotów do wystawiania zaświadczeń o pracy górniczej i oceny tych zaświadczeń przez organ rentowy pod względem legalności, kompletności i wiarygodności. Zmiany te podyktowane są również

orzecnictwem sądowym, w którym położono nacisk na rodzaj wykonywanej pracy, a nie podmiot, na którego rzecz ta praca jest wykonywana.

W postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 4 marca 2021 r. sygn. akt I USK 147/21 wskazano, że praca wykonywana na danym stanowisku stanowi pracę górniczą uprawniającą do emerytury górniczej tylko wówczas, gdy odpowiada rodzajowi pracy określonego w art. 50c ust. 1 ustawy. Nie ma znaczenia jak nazywa się podmiot będący pracodawcą. O uznaniu pracy za pracę górniczą nie decydują ani rozporządzenie wykonawcze, wewnętrzne zarządzenia pracodawcy ani wystawione na jego podstawie świadectwo wykonywania takiej pracy, tylko rodzaj faktycznie wykonywanej pracy odpowiadający wymaganiom ustawowym. W wyroku Sądu Najwyższego z dnia 19 czerwca 2024 r. sygn. akt I USKP/23 zwrócono uwagę, że o pracy górniczej nie decyduje rodzaj działalności prowadzonej przez pracodawcę, lecz faktyczne wykonywanie pracy górniczej w rozumieniu art. 50c ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS¹. Praca, która w rzeczywistości stanowi wykonywanie pod ziemią robót górniczych w czynnych kopalniach węgla, stanowi pracę górniczą nawet w przypadku gdy jest świadczona na rzecz pracodawcy, który nie jest zakładem górniczym.

Odnosnie do kwestii dotyczącej umowy zawartej na realizację określonych prac dla kopalni bądź pośredniego uczestniczenia w realizacji tej umowy jako podmiot podwykonawczy, to w ocenie MRPiPS w celu ustalenia, czy pracownik tzw. przedsiębiorstw podwykonawczych wykonywał pracę górniczą, nie ma znaczenia treść, rodzaj i charakter więzi prawnej między jego pracodawcą a innym podmiotem, na podstawie której wykonywał on określoną pracę górniczą w kopalni, przedsiębiorstwie robót górniczych, przedsiębiorstwie budowy kopalń, przedsiębiorstwie montażowym, przedsiębiorstwie maszyn górniczych, zakładzie naprawczym czy innych podmiotach wymienionych w art. 50c ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Użyte we wskazanym przepisie sformułowanie "zatrudnienie w kopalni, przedsiębiorstwie, zakładzie (...)" oraz "wykonujących (...) dla" należy rozumieć jako wykonywanie określonej pracy na rzecz tych podmiotów i w

¹ Dz. U. z 2024 r. poz. 1631, z późn. zm.

tych podmiotach w znaczeniu miejsca i właściwych dla niego warunków, a nie bezpośredniej więzi prawnej pracownika z tymi podmiotami.

Ustalenie wykonywania określonej pracy górniczej musi opierać się na stwierdzeniu, że pracownik wykonywał pracę określonego rodzaju lub na określonym stanowisku w określonym miejscu, a nie badaniu relacji prawnej między jego pracodawcą a podmiotem, w którym on faktycznie wykonuje pracę i na rzecz którego - w znaczeniu ekonomicznym - świadczy pracę.

W kwestii dotyczącej wystawiania świadectwa pracy górniczej, zdaniem MRPiPS, świadectwo to ma prawo i obowiązek wystawić każdy pracodawca zatrudniający pracownika do wykonywania pracy górniczej, w znaczeniu, w jakim jest ona zdefiniowana w ustawie o emeryturach i rentach z FUS. Zatem pracodawcy zatrudniający pracowników do wykonywania pracy górniczej mają obowiązek ewidencjonowania tej pracy, wystawiania i uzupełniania kart ewidencyjnych i na tej podstawie stosownych zaświadczeń. Wynika to z przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS oraz treści upoważnienia do wydania rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 31 marca 2008 r. w sprawie sposobu ewidencjonowania przez pracodawców okresów zatrudnienia na stanowiskach, na których okresy pracy górniczej zalicza się w wymiarze półtorakrotnym przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury, oraz na niektórych innych stanowiskach pracy górniczej².

W odniesieniu do oceny przez ZUS zaświadczeń pod względem legalności, kompletności i wiarygodności, to należy zaznaczyć, że ZUS obowiązany jest w każdym przypadku do badania świadectwa pracy górniczej oraz przeprowadzenia oceny takiego dowodu pod wskazanymi względami. Ocena ta musi być dokonywana indywidualnie, z uwzględnieniem realiów danej sprawy. W przypadkach wątpliwych ZUS obowiązany jest do przeprowadzenia postępowania wyjaśniającego, odbywającego się na zasadach właściwych dla postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe oraz w zakresie, w jakim na podstawie art. 124 ustawy o emeryturach i rentach z FUS znajdują zastosowanie przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego.

Należy podkreślić, że ZUS prowadząc postępowania w sprawie ustalenia prawa do górniczej emerytury dla pracowników tzw. przedsiębiorstw

² Dz. U. poz. 423

podwykonawczych, powinien zachować szczególną wrażliwość na możliwe nadużycia zarówno w sferze prawa ubezpieczeń społecznych, jak i prawa pracy. W przypadku powstania uzasadnionych wątpliwości ZUS powinien podejmować stosowne czynności wobec płatników składek, informować organy Państwowej Inspekcji Pracy lub organy ścigania. Ewentualne naruszenia przepisów prawa pracy lub prawa cywilnego w relacjach między pracownikami tzw. przedsiębiorstw podwykonawczych, ich pracodawcami lub podmiotami, na rzecz których wykonują oni pracę górniczą, nie mogą stanowić samoistnego i wystarczającego powodu dla odmowy zakwalifikowania danego okresu pracy jako okresu pracy górniczej, jeśli odpowiada ona charakterystyce wynikającej z art. 50c ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Pragnę poinformować, że powyższe stanowisko MRPiPS zostało przekazane Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych celem przeanalizowania sposobu postępowania ZUS, który ma pozwolić na uznawanie pracy górniczej pracownikom firm „okołogórniczych”.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministry Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

dr hab. Sebastian Gajewski, prof. uczelni

Podsekretarz Stanu

/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/